

Landbrugets prisforhold

i tidsrummet 1. juli 1950 til 30. juni 1951.

I den årlige meddelelse fra Det landøkonomiske Driftsbureau over landbrugets prisforhold fastslås det, at 1950—51 medførte en ugunstig forskydning af prisforholdet. Taget som helhed blev priserne for landbrugets produkter kun i ringe grad påvirket af den øvrige almindelige prisstigning, som satte i gang efter devalueringen i september 1949 og forstærkedes af Koreakrigens udbrud i juni 1950. Indekstallet for landbrugsprodukter ialt steg fra 321 til 327 eller knapt 2 pct., men dækker over betydelige variationer. Smørprisen var således 8 pct. lavere, rugprisen 39 pct. højere end året før.

Husdyrprodukterne.

Af væsentlig, næsten afgørende betydning for husdyrprodukternes pris er de til enhver tid løbende handelsaftaler. I november 1949 ophævedes kød- og flæskeordningen for hjemmemarkedet. Det medførte en prisstigning, som for 1950—51 betød 20—30 pct. højere priser end året før. I den sidste del af regnskabsåret steg kødpriserne særlig kraftigt. Dette foranledigede, at der den 23. maj 1951 vedtoges en lov om eksportafgifter på voksne kreaturer og fedekalve. Formålet hermed var at fastholde hjemmemarkedspriserne på samme niveau som i tiden 1. januar og indtil lovens ikrafttræden.

For æg afsluttedes i efteråret 1950 en ny etårig aftale med England. Den medførte højere priser, men til trods herfor blev den gennemsnitlige ægnotering kun 4 øre højere pr. kg end året før.

I januar 1951 steg prisen på flæsk til England med $5\frac{1}{2}$ pct., d. v. s. fra 414 kr. til 436 kr. pr. 100 kg. For flæskenoteringen medførte det kun en stigning på 16 kr. pr. 100 kg. Den fik årets gennemsnitlige flæskenotering til at stige fra 397 kr. pr. 100 kg i 1949—50 til 402 kr. i 1950—51. Senere forhand-

linger resulterede i yderligere 2 pct. forhøjelse af Englandsprisen med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1951. Som følge heraf sattes landsnoteringen 6 kr. op den 4. juni, hvorved den blev 418 kr. pr. 100 kg.

Som nævnt blev smørprisen 8 pct. lavere end året før, hvor den iøvrigt også var faldet 8 pct. I begge år var årsagerne de samme: Lavere pris i England og nedgang i salget af smør på sekundære markeder. Den gennemsnitlige smørnotering reduceredes med 47 kr. til 550 kr. pr. 100 kg. Tages 1949—50 og 1950—51 under et har den samlede nedgang i smørnoteringen andraget ialt 1,00 kr. pr. kg.

Hertil bør dog føjes, at der ved forhandling med England opnåedes en forhøjelse på $7\frac{1}{2}$ pct., d. v. s. fra 517 kr. til 556 kr. pr. 100 kg. Denne havde tilbagevirkende kraft og indbetales samlet til smørekseportudvalgets prisudligningspulje, men var faktisk allerede udbetalt leverandørerne gennem en for høj notering i den forudgående tid.

Af de øvrige husdyrprodukter kan nævnes ost, der efter en stigning på 7 pct. udlignede nedgangen året før. Prisen på smågrise, der i fjor faldt 16 pct., er i år fortsat med et yderligere fald på 18 pct. Det forklarer i nogen grad den tendens, der indtil fornylig har været til at reducere soholdet. Den modsatte prisbevægelse har gjort sig gældende for kælvkøer i de samme 2 år, men det gælder for disse som for smågrisene, at det her drejer sig om en indre omsætning, der kun i ringe grad øver indflydelse på landbrugets rentabilitet som helhed.

Planteprodukterne.

For så godt som alle planteprodukter ligger prisen højere end i fjor. Det gælder ikke mindst kornpriserne, der under et steg 27 pct. i forhold til året før, varierende fra 39 pct. for rug til 22 pct. for hvede.

Som sædvanlig har frøpriserne været ude for store variationer i forskydningerne; således er turnipsfrøprisen 6 pct. lavere end i fjor, hvorimod prisen på engsvingelfrø er steget 22 pct. Førprisniveauet taget under et er dog ca. 10 pct. højere i år end i fjor.

Priser på forskellige landbrugsprodukter og produktionsmidler.

	Kr. pr. 100 kg			Forholdstal	
	1950 -51	1949 -50	1909 -14	1950-51 når =100	1949-50 =100
Smør	550	597	209	263	92
Ost, 20 pct.	232	216	(57)	407	107
Slagterisvin, sl. vægt	402	397	97	414	101
Æg	303	299	118	257	101
Slagtekøer, 1. kl., lev. vægt ¹⁾ .	188	152	(50)	376	124
Kohuder	160	140	86	186	114
Smågrise, kr. pr. stk., Køge ...	78	95	—	—	82
Kælvekøer, 1. kl., kr. pr. stk.	1265	1123	—	—	113
Unge heste, kr. pr. stk.	1477	1546	737	200	96
Indekstal for husdyrprodukter	317	318	100	317	100
Hvede ²⁾	60,90	49,89	13,82	441	122
Rug	58,29	41,83	11,93	489	139
Byg 2/r	57,75	46,90	12,88	448	123
Havre	53,94	41,14	12,06	447	131
Hø	23,37	17,87	6,87	340	131
Kartofler, sælgers st., Sjæll. .	21,72	19,46	(3,75)	479	112
Sukkerroer	6,66	6,51	2,02	330	102
Runkelroefrø	142	125	92	154	114
Kålroefrø	166	150	65	255	111
Hundegræsfrø	400	356	99	404	112
Engsvingelfrø	385	315	132	292	122
Halvsildig rødkløverfrø	690	680	187	369	101
Indekstal for planteprodukter .	414	349	100	414	119
Indekstal for landbrugsprod. ialt	327	321	100	327	102
Bemuldsfrøkager	60,23	49,95	14,68	410	121
Solsikkekager	59,23	49,95	12,88	460	119
Høfrøkager	58,93	46,95	—	—	126
Sennepsfrøkager	55,00	50,00	—	—	110
Hvedeklid	50,02	35,43	11,15	449	141
Lucernemel	47,62	47,30	—	—	101
Kød- og benmel	65,50	65,50	—	—	100
Chilesalpeter	40,73	39,95	19,88	205	102
Kalksalpeter	25,54	25,29	(19,30)	132	101
18 pct. superfosfat	14,32	13,90	5,92	242	103
40 pct. kaligødning	24,05	28,09	11,92	202	86
Indekstal for kunstgødning ialt	194	201	100	194	97
Indekstal for:					
Bygningsomkostn. 1914 = 100 ³⁾	551	508	100	551	108
Inventarværdien på en bondeg.	398	383	100	398	104

¹⁾ Noteringer ved salg til hjemmemarkedet.

²⁾ Hvede af høst 1949: 4,00 kr. pr. 100 kg over noteringen for foderkorn. Notering for korn iøvrigt = købernotering på Københavns børs.

³⁾ Efter Det statistiske Departement.

Hø- og halmprisen, der faldt kraftigt i fjor, er i år steget med godt 30 pct. Kartoffelprisen steg 11—12 pct. og fortsatte således den kraftige stigning fra året før. Prisen på sukkerroer er i realiteten uforandret, idet en prisforhøjelse på 15 øre pr. 100 kg er en følge af de højere arbejdsudgifter.

Prisindekset for planteprodukter taget under et ligger 19 pct. højere end i fjor. Indekset for husdyrprodukter under et er uforandret, hvorefter det samlede indeks for landbrugets produkter er opgjort til 327, når 1909—14 sættes = 100. Det er en stigning på kun 2 pct., men man bør erindre sig, at husdyrprodukterne betyder langt mere for landbrugets ydre omsætning end planteprodukterne.

Foderstoffer, kunstgødning og andre produktionsmidler.

Den prisnedgang, der sporede for oliekgager 1949—50, blev afløst af stigninger i 1950—51. Det gælder især de importerede oliekgager, der er steget med over 20 pct. Sennepsfrøkgager fremstillet af indenlandsk frø lå dog kun 10 pct. højere end året før. Prisen på lucernemel samt kød- og benmel forblev stort set uforandret.

Forbrugerpriserne på oliekgager angiver dog ikke fuldt ud bevægelserne i importpriserne, idet man udjævner svingningerne gennem en puljeordning.

Kunstgødningspriserne blev i 1950—51 3 pct. lavere end året før. Det skyldes navnlig en nedgang i kaliprisen på 14 pct. Superfosfat og kvælstofgødning steg kun ubetydeligt.

Gruppen: Andre produktionsmidler, der spænder over så forskellige ting som benzin, høstbindegarn, bygningsmaterialer og maskiner og redskaber er steget i pris, men med store variationer. Kul udviser en stigning på 37 pct., maskinolie 18 pct. og høstbindegarn 21 pct. Enkelte redskaber som enrækkede radrensere, kultivatorer og sæddækkere er dog ikke steget i pris i løbet af året.

Indekstallet for bygningsomkostninger er nu efter en stigning på 8 pct. oppe på 551, når 1909—14 sættes = 100. Priserne er med andre ord 5½ gange højere end før første verdenskrig. Rekordens har tagpap, der koster 9 gange så meget

som dengang efter at være steget 20 pct. i årets løb. Brædder steg 29 pct.

Ifølge den opgørelse, som Det statistiske Departement hvert år foretager over omkostningerne ved opførelse af et stats-husmandsbrug, kommer man til, at de er steget 8 pct., antagelig det mest korrekte udtryk for bevægelsen i de byggepriser, landbruget må regne med.

Indekstallet for inventarværdien på en bondegård er for 1950—51 opgjort til 398, når 1909—14 sættes = 100. Det er i årets løb steget 4 pct.

Beregnet pengeløn for samtlige halvårs- og helårsfæstede medhjælpere. (Kroner).

	1949-50			1950-51			Forholdstal 1950-51, når 1909-50 sættes = 100
	Som- mer	Vin- ter	Hele året	Som- mer	Vin- ter	Hele året	
Karle, 16 år og derunder ..	1126	760	1886	1168	812	1980	105
do. 17-20 år.....	1746	995	2741	1828	1070	2898	106
do. 21 år og derover...	1933	1115	3048	2048	1210	3258	107
Forkarle.....	2083	1176	3259	2130	1259	3389	104
Fodermestre (på gårdens kost).....	1993	1289	3282	2114	1416	3530	108
Piger, 17 år og derunder...	743	730	1473	760	769	1529	104
do. 18 år og derover....	964	939	1903	985	967	1952	103

Lønninger.

Opgørelsen over lønforholdene bygger på undersøgelser, som er foretaget af Det statistiske Departement, omfattende pengelønnen for medhjælpere, der får kost og logi på arbejdsstedet, angivet for såvel helårs- som halvårsfæstede og derefter beregnet som gennemsnit for begge. Som det fremgår af tabellen, er lønnen steget for samtlige kategorier af medhjælpere. Størst har den været for fodermestre. Selv om der har været stigning for begge halvår, er den dog mest udpræget for vinterhalvåret. Det vil altså formentlig sige, at der kan regnes med yderligere stigning. Kostudgifterne er steget forholdsvis stærkere end den kontante løn.

I finansåret 1950—51 beløb ejendomsskatterne for landbrugsejendomme sig til 165 mill. kr. mod henholdsvis 159 og 144 mill. kr. i de to nærmest foregående år og 70 mill. kr. i 1938—39.

Når man ser på året som helhed, er priserne på landbrugets produkter steget ganske lidt, takket være stigningen for kvæg og korn. Foderstoffer og bygningsmaterialer såvel som arbejds lønningerne ligger en del højere end i fjor og prismæssigt har udviklingen ikke været til gunst for landbruget.

Netop det samme kunne siges om forholdene i fjor, men når driftsresultatet for 1949—50 ikke desto mindre blev væsentlig bedre, end de gældende priser måtte lade formode, skyldtes det den gode høst i 1949. Også 1950 bragte en god høst, måske så god, at de stigende omkostninger i 1950—51 ikke i fuldt omfang »ses« i det endelige driftsresultat.

Anderledes kan det komme til at stille sig fremover. I perioden juli 1950—juni 1951 lå prisindekset for importvarer 31 pct. højere end året før. Tager man alene månederne juni 1950 og juni 1951, var det 46 pct. højere. Denne prisstigning vil slå igennem og påvirke også landbrugets omkostninger. Spørgsmålet er så, om der også i år kan regnes med en høst og en produktion, der er stor nok til at bøde på denne udgiftsstigning.

Oversigten over landbrugets prisforhold er udsendt som 77. meddelelse fra Det landøkonomiske Driftsbureau. I stærkt koncentreret form giver den værdifulde oplysninger om prisbevægelserne inden for landbruget. Kun enkelte af tabellerne har kunnet medtages her, hvorfor særligt interesserede henvises til selve meddelelsen med dens detaljer.

C. A. K.
